

‘Tefsir âlimleri için Risale-i Nur bir definedir’

Emekli Müftü Yahya Alkın: “Risale-i Nur, Kur’ân-ı Kerîm’in bir tefsiri, burhanıdır. Tefsir ve belâgat sahasında çalışan bir zât, bir ilim adamı; özellikle İşârat-ül İ’câz ve Muhakemat’ı mutlaka okuması lâzımdır. Kur’ân tefsiriyle uğraşan ilim adamlarının bu defineden mahrum kalması önemli bir kayıptır.”

Risale-i Nur, tefsir ile uğraşan ilim adamları için bir define

Emekli Müftü Yahya Alkın ile, Diyanet İşleri Başkanlığı (İstanbul) Haseki Dinî İhtisas Merkezi” çerçevesinde bir sohbet gerçekleştirdik. Alkın Hoca, tefsir ilmiyle ilgilenenlerin özellikle Risale-i Nur eserlerini incelemesini arzu ediyor.

***Haseki Dinî İhtisas Merkezi’nin kuruluş amacı ve hedefleri nelerdir?**

1975 yılında, Bolu’da toplanan il müftüleri seminerinde muhterem Tayyar Altıkulaç, Haseki Dinî İhtisas Merkezi’nin kuruluş amacı ve hedeflerini kısaca şöyle izah etti:

“Mevcut müftü, müfettiş, vaiz ve hocalarımızın birçoğu İslâmî kaynaklara vakıf değildir. Ele aldığı konuyla ilgili şer’i delillerin kaynaklarını bilemiyor, kaynaklara ulaşıp yeterince istifade edemiyor. Bu eğitim merkezinin ana hedefi, bu boşluğu doldurmaktır.

“Ele aldığı, işleyeceği konuyla ilgili âyet veya âyetlerin izâhını yaparken hangi tefsir kaynaklarından, ne şekilde istifade edecek?

“Konuyla ilgili hadisleri, hangi hadis kitaplarında bulabilecek ve ne şekilde istifade edecek?

“Akaid ve kelâmla ilgili izahlarda hangi ana kaynaklara bakması lâzım?

“Fıkıhla ilgili bir ahkâm âyetini izah ederken hangi sağlam, güvenilir fıkıh kitaplarına müracaat etmesi lâzım?

“İslâm’ın temel iki kaynağı olan Kur’ân ve sünnet Arapça olduğundan dolayı Arapçanın iyi bilinmesi lâzım. Çeşitli nedenlerle imam-hatip okullarında ve ilahiyat fakültelerinde yeterince Arapça öğretilmediği için saydığımız hedeflere ulaşamıyor. Bu önemli hedeflere ulaşılabilmesi için” bu Eğitim Merkezleri kuruldu.

***Haseki Dinî İhtisas Merkezi’nin eğitim prosedürü nedir? Kurumunuzda hangi dersler verilmektedir?**

Haseki Eğitim Merkezi’nde ağırlıklı olarak tefsir, fıkıh ve hadis dersleri okutulmaktadır. İlk dokuz aya hazırlık bölümü denir. Bu ilk dokuz ayda ulûm-u aliye (alet ilimleri) okutulur. Yani kaynak eserlerin okunup anlaşılmasını sağlayan ilimler. Gramer (sarf-nahiv), Arapça metinler, mühâdese, belâgât (beyan, mania, bedi) hadîs usûlü, usûl-ı fıkıh, usûl-ı tefsir vs...

nHaseki Medresesi'nin Osmanlı döneminde ve Cumhuriyet'ten sonraki dönemlerdeki durumu nedir? Ve hangi amaçlar ile kullanılmıştır?

Haseki binası Kanunî Sultan Süleyman zamanında, hanımı Haseki Sultan tarafından yaptırılmıştır. Mimarı, Mimar Sinan'dır. Önemli tarihî eserlerdendir. Osmanlı zamanında sıbyan mektebi ve akıl hastanesi olarak kullanılmıştır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında birçok tarihî eserlerde olduğu gibi, Haseki de harab olmaya terk edilmiştir. Yetmişli yılların başında yabancı turistler için restore edilmiş, aslında olmayan ilâveler yapılmış. Eroin fırınları bunlardandır. Fakat ecdâdın halis niyetinden olacak ki, Cenâb-ı Hak Haseki'nin böyle bir bataklığa dönüşmesini nasib etmiyor. Diyanet İşleri Başkanlığı ve bazı muhterem, sözü geçen şahsiyetler devreye giriyor. Böylece 1976'nın başında ilk Dinî Yüksek İhtisas Merkezi açılıyor.

****Haseki Dinî İhtisas Merkezi'nin geçen süreç içerisindeki hizmetleri nelerdir? Öne çıkan hizmetlerden bir kaçını öğrenebilir miyiz?***

Haseki Eğitim Merkezleri, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yaptığı en hayırlı hizmetlerin birisidir, belki de birincisidir. Bugün Türkiye'nin birçok yerinde Eğitim Merkezleri açılmıştır. İlahiyat fakültesini bitirdikten sonra imtihana girip kazananlar, bu eğitim merkezlerine kursiyer olarak katılırlar. İki buçuk sene yoğun bir eğitimden sonra Diyanet'in çeşitli kademelerinde, hatta akademik çalışma yapanlar İlahiyat fakültelerinde vazife alırlar. Şu anda Haseki mezunu binlerce müftü, vaiz, imam, yüksek din kurulu üyesi, merkez idarî kadroda görev yapan mezunlarımız vardır. Ve bu eğitim devam etmektedir.

****Haseki Dinî İhtisas Merkezi'nin ilerleyen dönemler için beklentileri nelerdir ve eğitim sürecini etkileyecek sıkıntılar var mıdır?***

Beklentiler; daha iyiye, daha mükemmele gidecek bir programın gerçekleştirilmesidir.

Sıkıntılarımız vardır. Başta bu eğitim merkezleri için çıkarılmış bir kanun yoktur. Bunun halledilmesi lâzım. Sonra marifet iltifata tabidir. Maddî sıkıntı ve imkânsızlıkların mümkün olduğu kadar giderilmesi lâzım. Maddî sıkıntılardan dolayı başka kurumlara geçme zorunluluğu duyan genç hoca arkadaşlarımız vardır. Yüksek tahsilden sonra oluşturulan bir eğitim aldığı halde, verilen ders ücreti orta okullarda verilen ücretin aynısıdır. Gerekli kaynak kitapları alarak iyi bir kütüphane kuramayan hoca arkadaşlarımız vardır. Bunlara en güzel bir tarzda çalışma zemini hazırlamak lâzımdır.

****Eğitim kurumunuz medrese modelinin eğitim sistemine yakın bir şekilde eğitim vermektedir. Sisteminizi uygularken geriye dönük olarak medrese eğitim modelinden uygulamaya alınan yöntemler var mıdır?***

Bu hususta ölçü; eski veya yeni meselesi değildir. Ölçü; faydalı olanı alıp, yararlı olmayanı bırakmaktır. Geçmiş; temeldir, köktür. Temeli yıkmadan, asrımızın ihtiyaçlarına cevap veren gelişmeleri sağlamak. Asrımızı en mükemmel şekilde anlayan ve anlatan büyük müşşid Bediüzzaman'ın dediği gibi: "Eski hal muhal. Ya yeni hal, veya izmihlal."

****Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethinden sonra, dünyanın ilim merkezi haline gelen medreseler; daha sonraki yüzyıllarda bu hususiyetini yavaş yavaş kaybetmiş. Bu konuda Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin de tesbitleri ve teklifleri var. Siz de bu konuyu değerlendirebilir misiniz? Ve medeniyet mirası bu değerlerin etkin bir şekilde tekrar hayat bulması ve insanlarımızın hizmetine sunulması anlamında tavsiye ve görüşleriniz nelerdir?***

Bu sorunuz, şimdiye kadar sorduklarınızın en önemlisidir. Bediüzzaman'ın (ra) önemli bir tesbitiyle üzerinden biraz duralım, açıklayalım.

Bu hususta yüce mütefekkir diyor ki: "Vicdanın ziyası, ulum-i diniyedir. Aklın nuru, fûnun-u medeniyedir. İkisinin imtizacıyla hakikat tecelli eder. O iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder. İştirak ettikleri vakit; birincisinde taassub, ikincisinde hile, şüphe tevellüd eder." (Münâzarât, sh. 119)

Sözünü ettiğiniz devir, yani Fatih Sultan Mehmed'in devrinde medreselerdeki eğitim dünya ve ukbâyı kuşatıyordu. Vicdanlar dinî ilimlerle ziyadar, akıllar dünyevî ilimlerle nurlu ve aydın idi. Bu iki cenah ile dünya çapında çaplı büyük âlimler yetişiyordu. İbn-i Kemal'ler, Molla Gürani'ler, Şeyhulislâm Ebu Suud'lar hep o yükseliş devirlerinde yetişen büyük

âlimler idi. Gerileme devirlerinde iki cenahdan biri terk edildi. Aklın nuru sönmeye yüz tuttu. Bir tarafta iman za'fiyeti, diğer cenahta taassub kendini gösterdi. Eğitimle ilgili bu önemli ve uzun konuyu noktalayıp diğer çok önemli bir tesbit ve teşhise geçelim.

Bediüzzaman (ra) diyor ki: "Bu zamanda ehl-i İslâm'ın en mühim tehlikesi; fen ve felsefeden gelen bir dalâletle kalblerin bozulması ve imanın zedelenmesidir. Bunun çare-i yegânesi nurdur, nur göstermektir ki; kalbler islâh olsun, imânlar kurtulsun." (Onaltıncı Lem'a, İkinci meraklı sual.)

Bu önemli teşhisin nasıl can alıcı bir teşhis olduğunu anlamak için Rehber-i Mutlak ve Kudve-i Kûl olan Resul-i Ekrem (asm) Efendimiz'in ibretlerle dolu hayatına bir bakalım:

Resul-i Ekrem Efendimiz'in (asm) peygamberlik müddeti 23 sene devam etmiştir. Bu müddetin 13 senesi Mekke devri, 10 senesi Medine dönemidir. Mekke devrinde ahkâm âyeti nazil olmamıştır. Hatta namazın dışında, ibadetlerle ilgili hükümler yoktur. Medine döneminde, Bedir Muharebesi yapıncaya kadar, yani hicretin 2. yılına kadar ahkâm âyetleri nazil olmamıştır. 13 sene Mekke devri, Bedir Muharebesi de hicretin 2. yılında yapıldığına göre 15 ahkâm âyeti yok. Nikâh, boşanma, süt mes'elesi, örtünme, ferdin, ailenin ve toplumun hayatını tanzim eden hükümler hep Bedir Muharebesinden sonra; yani 15 sene sonra inmeye başlamıştır. Peki, bu 15 sene içerisinde inen âyetler hangi konularla ilgili idi? Cevab: Usul-ud Din ile yani imanın temelleri, esasları, itikadla ilgili âyetler iniyordu. Vaktaki iman gönüllere hâkim oldu, ahkâm âyetleri gelmeye başladı. Bu safha çok önemlidir. Çünkü inanmış insan, bir ilmihal ile hayatını tanzim eder. İnanmayan kişiye İslâmî kaynakları ihtiva eden bir kütüphane hediye etsen açıp yüzüne bakmaz. Temel; iman meselesidir. İşte felâket-helâket asrının adamı olan Bediüzzaman, bu temeli nazara veriyor, evvela yapılması gereken en önemli konuya dikkatleri çekiyor.

Kanaatim ve tecrübelerim şudur ki; Diyanet camiamızda ve Millî Eğitim'de hizmet veren görevlilerin çoğunluğu bu temel meseleyi lâıyıkıyla anlamış değillerdir. Kimse alınmasın ve kusura bakmasın, uzun tecrübe ve müşahadelerimle bunları söylüyorum.

İstiklâl Marşı şairimiz merhum Mehmed Âkif;

"Doğrudan doğruya Kur'ân'dan alıp ilhamı

Asrın idrâkine söyletmeliyiz İslâm'ı"

derken bu önemli noktaya işaret ediyordu. Fakat kitap-sünnet dengesini hiç bozmadan, asrın idrakine İslâmı anlatan ve terennüm eden Bediüzzaman (ra) olmuştur. Risale-i Nur Külliyyatı meydandadır. Söylediğimiz kuru bir iddia değildir. Risale-i Nur, Kur'ân-ı Kerîm'in bir tefsiri, burhanıdır. Artan bir genişleme ile bütün dünyada okunmaktadır. Avrupalı bir düşünür: "Bediüzzaman, materyalizmi ve ateizmi yıkmıştır" demiştir. İslâm'a, insanlığa hizmet için uğraşan ve bilhassa bu sahada resmen görevli olanlar: "Derya içinde deryayı bilmeyenler" gibi olmamalıdır. Bu, büyük bir kayıp olur.

Meselâ; tefsir ve belâgat sahasında çalışan bir zâtın, bir ilim adamının; husûsiyle 12. Söz, 25. Söz, İşârat-ül İ'câz ve Muhakemat'ı mutlaka okuması lâzımdır. 25. Söz, 40 vecihle Kur'ân-ı Kerîm'in mu'cize olduğunu orijinal tesbitlerle izah ve isbat eder. Kur'ân tefsiriyle uğraşan ilim adamlarının bu defineden mahrum kalması önemli bir kayıptır. İşârat-ül İ'câz, Kur'ân-ı Kerîm'in nazmının da mu'cize olduğunu, harf harf, kelime kelime, cümle cümle örnekleriyle izah ve isbat ediyor.

Bediüzzaman (ra) usul-ud din ve kelâm sahasında hiçbir özentisi ve taklide girmeden çok mükemmel bir Kur'anî çığır açmıştır. Külliyyat meydandadır, ilim ehlinin araştırmalarına açıktır. Bu araştırmalar doktora tezleri çalışmalarıyla yapılmaya başlamıştır. Cenâb-ı Hak (cc) kemale erdirdi.

Bediüzzaman (ra) diyor ki: "Yazılan sözler tasavvur değil tasdiktir. Teslim değil, imandır. Marifet değil, şehadettir, şuhudur. Taklid değil, tahkikdir. İltizam değil, iz'andır. Tasavvuf değil, hakikattir. Davâ değil, davâ içinde bürhandır." (Yirmi Sekizinci Mektup, Yedinci Mesele.)

Otuzüçüncü Söz'ün Otuzuncu Penceresi'nde, Cenâb-ı Hakk'ın varlığının isbatta kelâm âlimlerinin çok kullandıkları hudûs

ve imkân delillerini hulâsa ettikten sonra, daha evvel söylenmeyen, yepyeni bir izah tarzı getiriyor.

Şu bir gerçektir ki: Marifetullah'ın kaynaklarından olan kâinat kitabını, Kur'ânî bir bakış açısıyla Bediüzzaman kadar mükemmel izah edip anlatan bir müfessir ve mütefekkir yoktur.

Netice olarak, samimî üzüntümü tekrar yâd edeyim: Diyanet ve İlahiyat camiası, genelde bu ilim, irfan ve marifetullah kaynağından uzaktırlar. Bulunmaları gereken noktadan uzaktırlar. Bu durum, hizmet adına büyük bir mahrumiyettir. İstisnalar var tabîi...

Bu yazdıklarım benim temenni ve niyazımdır. Hiç kimseyi itham etmek aklımın ucundan geçmez.

Yahya Alkın kimdir?

1942 yılı, Rize ili, Çayeli ilçesi, Yenice Köyü doğumlu. İlkokulu kendi köyünde bitirdi. Hıfzını İzmir'de tamamladı. Sakarya İmam-Hatip Okulunu bitirdi. 1968 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü (bugünkü Marmara Ü. İlahiyat Fakültesi) bitirdi. Üç yıl imam-hatiplik yaptıktan sonra, 1970 yılında Erzincan İl Müftülüğüne, 1971'de de Muğla İl Müftülüğüne atandı. Bir ara Pendik Müftülüğü de yapan Yahya Alkın, 1978 yılında Haseki Müftü ve Vaizler İhtisas Kursunu birinci olarak bitirdi. Aynı yerde öğretim üyesi olarak görev aldı. Emekli olduktan sonra da (şu anda Pendik'te faaliyetini devam ettiren) Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı İstanbul Haseki Eğitim Merkezinde ders vermeyi sürdürdü. "Bize Göre Durum ve Gerçek", "Kur'ân'da Peygamberler ve Peygamberimiz", "İslâm ve Temel Bilgiler" gibi bazı basılmış kitapları vardır. Yeni eserler vermek için de gayret sarfettiğini ifade eden Alkın Hocamıza muvaffakiyetler diliyoruz.

2013 yılına ait Yeni Asya röportajlarından...